

Особливості продовження дії документів дозвільного характеру (виданих до 01 листопада 2011 р.)

Обов'язок роботодавця одержати дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (далі – дозвіл) встановлено частиною третьою статті 21 Закону України «Про охорону праці» (далі – Закон № 2694).

Видає такі дозволи на безоплатній основі центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, яким є Держпраці.

Стаття 21 Закону є спеціальною нормою, що регламентує видачу, переоформлення, анулювання дозволу.

Таке положення частини третьої статті 21 Закону № 2694 чинне на сьогодні в редакції Закону України від 19 травня 2011 року № 3395-VI «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення дозвільних процедур». У відповідності до частини четвертої статті 21 Закону порядок видачі дозволів або відмови в їх видачі, переоформлення, видачі дублікатів, анулювання дозволів центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, переліки видів робіт, машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки, проведення або експлуатація (застосування) яких потребує отримання дозволу, та граничні розміри тарифів на проведення експертизи стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання, висновок якої є підставою для видачі дозволів, встановлюються Кабінетом Міністрів України (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» від 26.10.2011 № 1107, далі – Порядок № 1107).

Порядок № 1107 набрав чинності 01 листопада 2011 року.

Пунктом 15 Порядку № 1107 встановлено, що строк дії дозволу продовжується органом, що його видав.

Разом з цим, пунктом 2 постанови Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1107 визнано такою, що втратили чинність, постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2003 р. № 1631 «Про затвердження Порядку видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами» (далі – Порядок № 1631).

Порядок № 1631 не містив положень, які передбачаються Порядком № 1107, в частині продовження терміну дії дозволу.

Згідно з пунктом 3 Порядку № 1631 суб'єкт господарської діяльності, який має намір розпочати (продовжити) виконання роботи підвищеної небезпеки або експлуатацію об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (далі – об'єкти) за переліками згідно з додатками 1 і 2 чи проводити навчання працівників з питань охорони праці інших суб'єктів господарської діяльності, професійну підготовку, перепідготовку та

підвищення кваліфікації працівників, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки (далі – навчання з питань охорони праці), повинен одержати відповідний дозвіл Держнаглядохоронпраці або його територіального органу.

Порядком № 1631 (пункти 4 та 11) передбачались наступні види дозволів:

- 1) дозвіл на початок виконання робіт підвищеної небезпеки зі строком дії 3 роки;
- 2) дозвіл на початок експлуатації об'єкта зі строком дії 3 роки;
- 3) дозвіл на продовження виконання роботи підвищеної небезпеки зі строком дії 5 років;
- 4) дозвіл на продовження експлуатації об'єкта зі строком дії 5 років;
- 5) дозвіл на проведення навчання з питань охорони праці зі строком дії 5 років.

Таким чином, Порядок № 1631 визначав **п'ять окремих документів дозвільного характеру**.

Суб'єкт господарської діяльності, який мав намір продовжити виконання роботи підвищеної небезпеки або експлуатацію об'єкта повинен був подати такі ж самі документи (заява та відповідний висновок експертизи) що й для їх початку.

Таким чином Порядком № 1631 було встановлено однакову процедуру одержання дозволів на початок виконання роботи підвищеної небезпеки або на початок експлуатації об'єкта та дозволів на продовження виконання роботи підвищеної небезпеки або на продовження експлуатації об'єкта.

З набранням чинності Порядку № 1107, зокрема, було:

- **введено нові поняття** «застосування», «продовження строку дії дозволу», «науково-технічна підтримка державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці»;
- **зменшено кількість видів документів дозвільного характеру з п'яти до трьох**, а саме:
 - 1) дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки;
 - 2) дозвіл на експлуатацію машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
 - 3) дозвіл на застосування машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
- **чітко визначені підстави для переоформлення дозволів**. (Можливість переоформлення діючих дозволів Постановою № 1631 не передбачалось.)
- **змінено їх назви**, законодавець відійшов від прив'язки слів «початок», «продовження» до виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатації машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
- **змінено строк дії таких дозволів** – для видів дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки встановлено однаковий строк їх дії – 5 років, з можливістю продовження такого строку, що не було передбачено Порядком № 1631.

Слід зазначити, що норми, яка б регламентувала продовження строку дії дозволів, виданих на підставі Порядку № 1631, ні законом, ні Порядком № 1107 окремо не передбачено.

Можливість продовження основного п'ятирічного строку дії дозволу є новою правовою нормою у чинному законодавстві України.

Така норма введена в дію з набуттям чинності в цілому Порядку № 1107, тобто з 01.11.2011, і її застосування можливе лише для дозволів, отриманих згідно з цією Постановою.

Пунктом 15 Порядку № 1107 передбачена **можливість продовження строку дії дозволу за умови**, що у разі коли під час строку дії дозволу роботодавцем не порушено його умов, строк дії такого дозволу продовжується на наступні п'ять років на підставі заяви роботодавця, поданої за формою згідно з додатком 5, та оригіналу дозволу.

Для цього проходити експертизу стану охорони праці та безпеки промислового виробництва роботодавцю вже не потрібно.

Отже, Порядком № 1107 передбачено продовження строку дії вже виданого дозволу (первинного). **Видача нового (вторинного) дозволу не передбачається**. На оригіналі дозволу робиться лише відмітка про це «Строк дії дозволу продовжено до _ __ 20_ р. №.», яку візує керівник (заступник керівника) органу, що видав дозвіл, проставляється гербова печатка.

На відміну від цього, продовження виконання робіт підвищеної небезпеки або експлуатації об'єкта відповідно до Порядку № 1631 регламентувалось видачею нового (вторинного) дозволу. При продовженні виконання робіт підвищеної небезпеки або експлуатації об'єкта така умова як не порушення роботодавцем умов первинного дозволу – взагалі не передбачалась.

Звертаємо увагу, що додатком 4 до Порядку № 1631 та додатком 1 до Порядку № 1107 затверджено форми дозволів. Ці форми мають суттєві відмінності.

Зокрема, форма дозволу, що визначена додатком 4 до Порядку № 1631, не містить поля (частини) «Строк дії дозволу продовжено до _ __ 20_ р. №.».

На дозволі, виданому відповідно до процедури, передбаченої Порядком № 1631, відмітку про продовження його строку дії відповідно до процедури, передбаченої Порядком № 1107, у відповідному полі фізично зробити не можливо.

Таким чином, Порядком № 1107 концептуально змінено підходи щодо порядку продовження виконання робіт підвищеної небезпеки та оформлення відповідних дозвільних документів.

Окремо звертаємо увагу на те, що з набранням чинності Порядку № 1107 найменування та термінологія значної кількості видів робіт підвищеної небезпеки змінилися, у тому числі в деяких технічних (числових) показниках, а кількість цих видів суттєво зменшилася з **88 до 26**.

Зміни також стосується й найменування, термінології і вимог до видів машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, їх кількість зменшилась з **27 до 21**. Більше не застосовується поняття «об'єкт підвищеної небезпеки».

З набранням чинності Порядку № 1107 роботодавцям не потрібно отримувати дозвіл на значний перелік видів робіт підвищеної небезпеки та машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.

Отже застосування норм Порядку № 1107 щодо продовження строку дії дозволів одержаних відповідно до вимог Порядку № 1631 не можливе з причин зазначених вище, а саме, не відповідність переліків робіт та машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, відмінність назв документів дозвільного характеру, відмінність змісту та форм самих дозвільних документів, тощо.

Слід зазначити, що Держгірпромнагляд своїм листом від 02.07.2015 № 3594/0/7.2-6/6/15 надав роз'яснення щодо порядку отримання дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки або експлуатацію машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки у якому зазначив, що продовження дії дозволів можливе лише до дозволів отриманих згідно з Порядком № 1107.

Позиція Держпраці, як центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері промислової безпеки та охорони праці і має повноваження проводити інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань, що належать до її компетенції, із зазначеного питання не змінилась.

Таким чином, суб'єктам господарювання, які виконують роботи підвищеної небезпеки та/або експлуатують машини, механізми, устаткування підвищеної небезпеки визначені у додатках 2 та 3 до Порядку № 1107, для продовження господарської діяльності необхідно отримувати новий дозвіл відповідно до Порядку № 1107, з подальшою можливістю продовження його строку дії відповідно до цього Порядку.